

A solid red vertical bar on the left side of the slide.

Řízení úvěrového rizika v retailovém bankovníctví

ESF-MU

22-Dub-2010

Zdeněk Foukal (zdenek.foukal@seznam.cz, mobil: 777241780)

Consumer Risk Management

CITIBANK, Česká Republika

- Cíl

Poskytnout vysvětlení risk managementu v retailové oblasti

- Obsah

Popsat a vysvětlit kreditní (úvěrový) cyklus se zaměřením na základní aspekty risk managementu v oblasti retailu

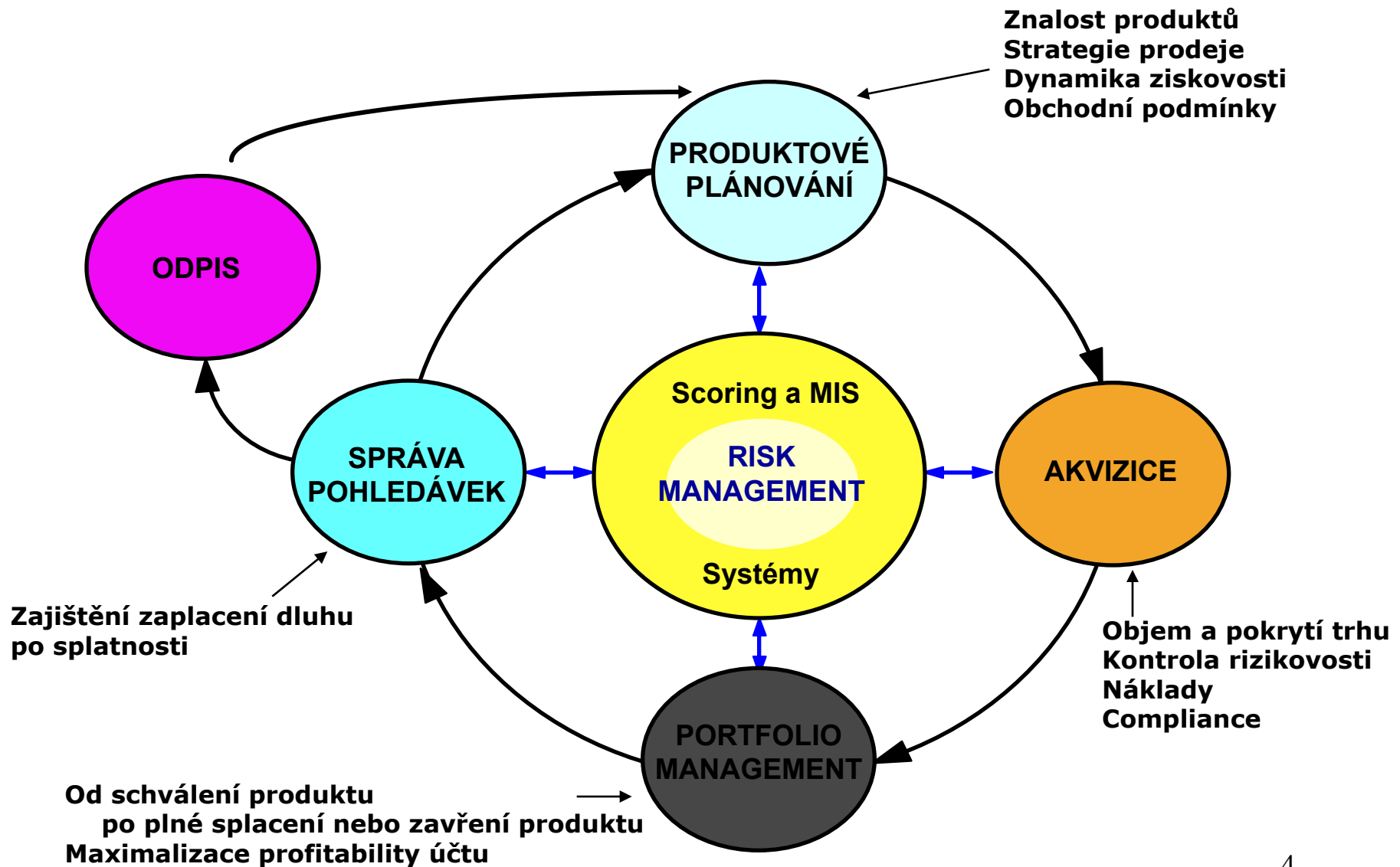
Účel a hlavní funkce risk managementu

Cílem risk managementu je maximalizovat zisk banky upravený o riskovou přírážku celkovým řízením expozice v přijatelných mezích.

Risk management v kostce – Risk management musí obsáhnout a znát:

- **Lokální a globální prostředí, včetně specifík daného odvětví**
- **Právní prostředí, kritéria regulace**
- **Bankovní strukturu a její pravidla (struktura risk management oddělení)**
- **Vnitřní pravidla a principy banky, zásady řádného jednání (compliance)**
- **Vztah mezi kreditními a ostatními riziky**
- **Retailový portfolio přístup vs korporátní individuální přístup**
- **Specifika daných produktů, včetně krátkodobé i dlouhodobé ziskovosti**
- **Balance mezi riskem a ziskovostí**
- **Plánování a forecasting**
- **Schvalovací limity**
- **Proces schvalování kreditních produktů (underwriting)**
- **Zásady kontrolních procesů**
- **Vývoj, účel a užití základních i pokročilých MIS a Scoring nástrojů**
- **Administrace, monitoring, tracking a proces vyhodnocování**
- **Proces vymáhání pohledávek a nástroje restrukturalizace**
- **Osobnostní předpoklady, zvláště pak logické uvažování a schopnost učit se z minulosti**³

Kreditní cyklus

Základní aspekty PRODUKTOVÉHO PLÁNOVÁNÍ

Citibank jako první banka na českém trhu přišla s co-brandovanými kartami a jejími unikátními funkcionalitami.

- **Analýza prostředí**
- **Business plán**
- **Cílový trh**
- **Produkt** (ne/zajištěný, revolvingový/splátkový, atd.)
- **Ziskovost** (P&L, cena, úrok, poplatky, min/max limity, atd.)
- **Proces akceptace produktu**

Poměr risk vs zisk

AKVIZICE a proces schvalování

▪ **Prodej**

- Cílový trh
- Ekonomická situace / konkurence
- Produktová specifika (úroková míra, poplatky, odměny a výhody, pojištění, doba splácení, etc.)

▪ **Marketing**

- Marketingové kanály (poštou, Tele-Marketing, pobočky, internet, letáky, třetí strany)
- Životný styl, správné načasování, cílená koncentrace
- Odezva

▪ **Risk Management**

- Minimální kritéria akceptovatelnosti (věk, příjem, zaměstnanecký profil, atd.)
- Kontrola záznamu v ne/bankovních registrech
- Scoring a jeho minimální hodnota
- Strategie udělování kreditního limitu
- Parametry v době schválení
(limit pro ATM nebo retail transakce, overlimit nebo dluhová tolerance)
- Risk-based pricing – risk/zisk princip
- Fraud (prevence podvodů)

- 1. Charakter a historie – **Platil / je ochotný platit / lze se na něj spolehnout?**
(doba současného zaměstnání, platební historie, atd.)**
- 2. Collateral – **Má čím zaplatit/ručit?**
(např. při ztrátě zaměstnání, sekundární zdroj pen. prostředků – nemovitosti, pozemky, atd.)**
- 3. Cash flow – **Bude moci splácet?**
(rozdíl mezi měsíčním příjmem a výdaji; dluhová zátěž, atd.)**
- 4. Capacity – **Má dostatek fin. prostředků?**
(výplatní pásky, splátky, úvěrový report, skóre, demografické údaje, majetek, atd.)**
- 5. Conditions – **Komu půjčovat, v jaké situaci (době), za jakých podmínek, atd.?**
(současná ekonomická situace, zákony, marketingová strategie banky, atd.)**

- Citibank patří mezi největší uživatele informací z bankovních registrů
- Citibank uděluje v průměru nejvyšší kreditní limity na kreditních kartách – velkou roli na tom má pozitivní a bezdlužné chování klienta na ostatních produktech
- **Pozitivní / Negativní**
- **Bankovní / Nebankovní / Utility / Ostatní**
- **Pokrytí trhu (hit rate) a periodičita aktualizací**
- **Stáří, kvalita a rozsah údajů v registru**
- **Cena**
- **Možnosti automatizace**
- **Dodatečné služby**
  - Scoring
  - Insolvenční rejstřík
  - Fraud kontroly
  - Reportingové nástroje jako agregace a negative Early Warning / Monitoring

Příklad – detail údajů v úvěrovém registru – II. citibank

Purposive Loan (SU)	Existing (EX)	applicant (A)	10,781	15	157,279
CCB Operation Code	F12083153				
FI Operation Code	0000000536487701				
Financial Body Nr	F01				
Type	Purposive Loan (SU)				
Phase	Existing (EX)				
Role	applicant (A)				
Start Date	15062009				
End Date	15062011				
Date of last update	31032010				
Method of payment	0				
Personal Guarantee	0				
Real Guarantee	0				
# Of Instalments	24				
Periodicity	Monthly Instalments - 30 days (M)				
Signalization 1	(0)				
Signalization 2	(0)				
First Expiring Instalment Amount	10781				
Total financed amount	247000				
Monthly Installment	10781				
# Of Residual Inst.	15				
Residual Amount	157279				
Date of last payment					
# Of Due Instalments	0				
First Expiring Instalment Amount	10781				
Due Amount	0				
Max # Of Debts Outstanding	0				
# Of Outstanding Month	0				
Type of leasing subject	0				
Value of leasing subject					
New/Used					
Brand					
Credit Card with Deferred Payment Instalments (KS)	Existing (EX)	applicant (A)	200,000	29,828	0
CCB Operation Code	M00423271				
FI Operation Code	0000000964157901				
Financial Body Nr	F01				
Type	Credit Card with Deferred Payment Instalments (KS)				
Phase	Existing (EX)				
Role	applicant (A)				
Start Date	27022004				
End Date					
Date of last update	31032010				
Method of payment	0				
Card Status	0				
Previous Status	0				
Credit Limit	200000				
Type Of Instalment	variable (V)				
Periodicity	Monthly Instalments - 30 days (M)				
Residual Amount	29828				
Max Residual Amount	124133				
Date of Max Residual Amount	31122009				
Date of last payment					
# Of Due Instalments	0				
Due Amount	0				
Max # Of Debts Outstanding	0				
# Of Outstanding Month	0				
Date of Last Charge					
Amount Charged	3054				
Max Amount Charged	10789				
Date of Max Amount Charged	31122008				

1. Prevence

- Budovat všeobecné povědomí o podvodech mezi zaměstnanci (hlavně front-end)
- Tréning a školení na verifikace nových podvodných jednání
- Použití portfolio analysis na odhalení a identifikaci podvodů
- Revize procedur a policy

2. Detekce

- Identifikace podvodného jednání
- Analýza trendů a implementace zjištění
- Účast v interních a hlavně externích skupinách zaměřujících se na problematiku podvodů na trhu
- Informovat senior management o praktikách trhu a nálezech
- Trénink na detekci

3. Recovery (náhrada)

- Náhrada za podvodná jednání (klient, obchodník, asociace)

4. Deterrence (zastření)

- Odrazení potenciálních podvodných jednání (vnést do povědomí)
- Podvodná jednání – většinou metoda pokus omyl

PORTFOLIO MANAGEMENT / Account Maintenance

- **Nejnáročnější a nejobsáhlejší oblast risk managementu se spoustou nástrojů**

Prodej

- Růst balancí (navýšení, transfer, splátkové programy)
- Konverze balancí
- Up-sell / Cross-Sell / Upgrade / Dodatkové produkty
- Refinancování

Marketing

- Cross-Sell / Promo akce / Aktivace / Retention

Risk Management

- Monitoring
- Podpora růstu zdravých balancí
- Autorizace (limit pro ATM nebo retail transakce, overlimit nebo dluhová tolerance)
- Navyšování / Snižování kreditních limitů
- Risk-based pricing
- Pozastavení / Blokování / Zrušení účtů

Management Information System

MIS je neustálý proces transformace dat do informace, na základě kterých jsou činěna rozhodnutí za účelem optimalizace obchodních výsledků.

MIS jako primární nástroj firmy/společnosti identifikuje obchodní rizika a příležitosti.

- Through the Door Reports (po prodejních kanálech / produktech / demografických údajích, credit bureau údajích, score, atd.)
- Vintage Analysis
- Portfolio Characteristics / Coincidence reports / Trend Reports
- Net Flow / Roll-rates / Was-Is / Delinquency Trend Reports
- Credit Line Increase Volume / Performance Analysis
- Authorization Volume / Performance Analysis
- Ad Hoc Analysis

Citibank v ČR má jednoho z 31 scoring specialistů na světě

- Score = hodnota (výstup matematického vzorce) predikující budoucí chování žadatele/klienta v určitém časovém horizontu
- Příklad: vyšší score = nižší pravděpodobnost dlužnosti/ztráty
- Kreditní scoring je statistický nástroj umožňující předvídat kreditní riziko spojené s poskytnutím úvěru.
  - *Predikuje úvěrovou bonitu s využitím informací ze žádosti, úvěrového registru anebo z chování klienta na stávajícím úvěrovém produktu (apod.).*
  - *Je vyvinuto na základě historických dat o klientech.*
  - *Jde o objektivní přístup nezávislý na rozhodnutí jednotlivce.*
  - *Score funguje velice spolehlivě za předpokladu, že historicky napozorované chování odpovídá i posledním trendům a chování jednotlivých skupin portfolia.*
  - *Score velice dobře predikuje „průměrné“ chování pro rozsáhlé skupiny klientů, nelze však samozřejmě předpokládat, že každý klient s nízkým score bude dlužný => jedná se o predpověď.*
- Pravidelný monitoring a validace scoringových modelů jsou nezbytné pro správu scoringové funkce.
- Rozlišujeme mnoho druhů score podle jejich účelu – např. aplikační, Credit Bureau, behaviorální, propensity, collections, recovery, atd.

Dlužnosti obvykle kopírují křivku nezaměstnanosti s jistým zpožděním.

Citibank se podařilo zvrátit trend rostoucích dlužností již v polovině 2009 jako důsledek rychlých změn v kritériích implementovaných na přelomu 2008/09

Collection strategie

- Strategie kontaktu klienta
  - Jak bude klient kontaktován (výpis, dopis, sms, e-mail, telefonát, osobně, atd.)
  - Koho volat (hlavní dlužník, spoludlužník, ručitel)
  - Kdy / v jaké fázi volat
  - Jak často
  - Jakou částku požadovat
- Jak nejlépe alokovat zdroje
- 'Early Out' do agentury – předání na externí vymáhání
- Kdy ukončit vymáhání
- Kdy produkt zavřít (odepsat) z důvodu nesplácení
- Nástroje restrukturalizace
- Jak predikovat budoucí ztráty

Nástroje

- Behaviorální Score (on-us)
- Credit Bureau Score nebo různé triggers (off-us)
- Interní informace (on-us dlužnost a frekvence splácení, průměrné zůstatky, utilizace, atd.)
- Kombinace všech

Nástroje a strategie prevence a restrukturalizace

Skrze restrukturalizační nástroje Citibank adresovala přibližně jen 7% celkových balancí, ale snížila ztrátovost o přibližně 30%

Jak může banka vyjít vstříc klientovi při problémech se splácením:

- Credit Counseling – oddělení vyhodnocující situaci klienta a možnost použití toho nejlepšího nástroje restrukturalizace
- Skip-payments – dočasné přerušení splácení (min. 1% + úrok/poplatky musí být vždy)
- Odložení splácení (krátkodobé problémy)
- Částečné splácení (střednědobé/dlouhodobé)
  - Nižší měsíční splátky zvýšením doby splácení
  - Potenciální snížení úrokové míry
  - Kombinace obojí
- Vypořádání (dlouhodobé)
- Odpuštění poplatků

Citibank – Globální struktura Risk Managementu

- **Globální a regionální management, dohled a analytické centrum je jednou z největších výhod velkých nadnárodních institucí**
  - **Globální a regionální struktura s definovanými stupni schvalovacích pravomocí**
    - **Důležitý aspekt je nezávislost risk management struktury**

Globální a regionální řízení a dohled pokrývá:

- **Definice globálních minimálních standardů, policy, procedur a postupů, které řídí a zastřešují oblast retailového bankovníctví**
- **Definice kritérií pro udělení a rozšíření úvěrové expozice**
- **Definice organizační struktury s pevně definovanými pravomocemi a limity**
- **Monitoring a poskytování dohledu na výkonnosti jednotlivých zemí a portfolií.**
- **Schválení nových produktů, kreditních testů a koncentrace rizika**
- **Produktové klasifikace na základě ziskovosti a ztrátovosti**
- **Řídí vývoj modelů, scoringu a systémů pro automatizované rozhodování**
- **Zřizují základy operačních procesů a postupů**
- **a ostatní činnosti jako minimální úroveň postupů a jednotlivá kritéria v oblastech Underwriting, Scoringu, MIS, bankovních registrů, documentace a jejich principů zacházení a správy, podmínek zamítání žádostí, přezkušování a portfolio managementu, odepisování, bezpečnosti, podvodného jednání, minimální správy dodavatelů, data integrity, atd.**